

SINODALITAT

ARTICLES D'OPINIÓ

Tots tenim una opinió. I és per això que, ara ja fa quatre anys, l'Arquebisbat de Barcelona i l'Institut Superior de Ciències religioses de Barcelona, van crear una secció d'articles d'opinió a la pàgina web www.esglesia.barcelona. En aquest espai, s'explica l'actualitat diocesana des de diferents punts de vista.

L'octubre de 2021 es va obrir un procés sinodal a l'Església. L'objectiu del qual ha estat proporcionar una oportunitat perquè tot el Poble de Déu pogués discernir com avançar en el camí per a ser una Església més sinodal a llarg termini. Com aquest caminar plegats pot anunciar l'Evangelí d'acord amb la missió de l'Església? Quins passos estem convidats a fer per créixer com a Església Sinodal?

Això mateix vam demanar a diversos professors de l'ISCREB durant el curs 2021-22. Cadascú escriu sobre un aspecte concret d'aquesta paraula: la sinodalitat. Endrecem els articles en tres blocs temàtics: referents sinodals, viure la sinodalitat i reptes de la sinodalitat. Esperem que la seva lectura sigui inspiradora.

Que continuem caminant junts.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

- LLUÍS SERRA I LLANSANA: «SINODALITAT», MÉS ENLLÀ D'UNA PARAULA QUE ESTÀ DE MODA PÀG 1

REFERENTS SINODALS

- MARÍA LUISA MELERO I GRACIA: LA SINODALITAT A L'ANTIC TESTAMENT PÀG 3
- JOSEP SASTRE: DE JERUSALEM A NICEA PÀG 5
- NÚRIA MONTSERRAT FARRÉ I BARRIL: LA SINODALITAT: UN REPTE HISTÒRIC PÀG 10
- DIEGO SOLA I GARCÍA: L'ESGLÉSIA 'GLOCAL': LA SINODALITAT EN TEMPS MODERNS PÀG 14
- DANIEL PALAU I VALERO: UNA ESGLÉSIA SANTA, CATÒLICA, APOSTÒLICA... I SINODAL PÀG 16

COM VIURE LA SINODALITAT

- LLUÍS AGUSTÍ PARROT: CAMINS DE SINODALITAT AVUI I AQUÍ. PÀG 19
- JOSEP MANUEL VALLEJO: LA DIMENSIÓ ESPIRITUAL DE LA SINODALITAT PÀG 21
- MÀXIM MUÑOZ DURAN, CMF: L'ESPERIT I LA SINODALITAT. PÀG 23

REPTES DE LA SINODALITAT

- ANTONI MATABOSCH I SOLER: SINODALITAT I ESGLÉSIA UNIVERSAL. PÀG 25
- ANTONI MATABOSCH I SOLER: SINODALITAT I ECUMENISME. PÀG 27
- JAUME FONTBONA: QUINS REPTES SUPOSA LA SINODALITAT PER ALS MOVIMENTS D'ACCIÓ CATÒLICA? PÀG 29
- ANTONI NELLO: QUINS REPTES SUPOSA LA SINODALITAT A LA COMUNITAT PASTORAL DEL POBLE SEC? PÀG 31
- NÚRIA CARULLA MUSONS: L'IMPORTANT ÉS PARTICIPAR-HI. PÀG 33

«SINODALITAT», MÉS ENLLÀ D'UNA PARAULA QUE ESTÀ DE MODA

"Caminar junts, què vol dir etimològicament aquesta paraula, què implica? Va molt més enllà del diàleg. Apunta a comunió, participació i missió."

INTRODUCCIÓ

El papa Francesc té una habilitat especial, afavorida pel lloc que ocupa, que consisteix en posar en circulació paraules i expressions, sovint compromeses, sempre estimulants. Va declarar el 2015 com a any sant convocant el Jubileu Extraordinari de la Misericòrdia. La paraula misericòrdia no gaudia en força àmbits de massa bona premsa. Fins i tot, aquestes reticències havien arribat a influir sobre la traducció bíblica, al substituir misericòrdia per amor en algunes versions, com succeeix al final de la paràbola del bon samarità (Lc 10,37). Avui s'ha redescobert el sentit profund de misericòrdia i no hi ha cap complex en utilitzar-la. La paraula sinodalitat era d'ús escàs i reduït a cercles acadèmics, però el papa Francesc l'ha posat en circulació i podem dir que ara està de moda, com les expressions: «Església en sortida», «Anar a les perifèries»... La moda té un perill: quedar-se en la superficialitat sense anar al fons. Discursos que inclouen la paraula sinodalitat semblen estar al dia i podem caure en l'engany si no hi ha coherència amb una actitud profunda, que és força exigent i de la qual estem encara sovint ben allunyats.

Aquest sínode és al quart del seu pontificat. Tots quatre han girat entorn de temes vitals, complexos, controvertits... autèntiques patates calentes: família, joves, ecologia i ara sinodalitat. Caminar junts, que això vol dir etimològicament aquesta paraula, què implica? Va molt més enllà del diàleg. Apunta a comunió, participació i missió. Per assegurar la comunió amb l'Esperit i entre els cristians hi ha dos requisits essencials, sense els quals la sinodalitat seria una impostura.

"Jesús transmuta el poder en servei «Qui vulgui ser el primer, que es faci el vostre esclau». Quan la mundanitat espiritual es fica en el moll de l'os de l'Església la sinodalitat està corcada."

Primer: «Què discutíeu pel camí?» (Mc 9,23). La resposta a la pregunta de Jesús és el silenci, perquè estaven discutint qui era més important. Jesús dona el criteri: «Si algú vol ser el primer, que es faci el darrer de tots i el servidor de tots.». Pren un nen i es posa amb ell al mig del grup. Aquest és paradigma eclesial que proposa l'evangeli. No una piràmide on es lluiti per assolir al vèrtex. L'Església com a tal ha de tenir al centre Jesús i les persones insignificants, sense drets, els pobres, els marginants... L'ego, el carrerisme, l'ambició... destrueix la sinodalitat, També en aquest cas els apòstols caminaven junts cap a Cafarnaüm, però no hi havia comunió sinó una lluita de poder impulsada per les aspiracions personals. El papa Francesc, en el seu discurs commemoratiu del 50 aniversari de la creació del sínode per Pau VI va posar la comparació de la piràmide invertida. Quan la piràmide s'inverteix, qui està més amunt, acaba més avall: el bisbe de Roma com a servent dels servents. Una manera força diferent d'entendre l'eclesiologia.

Segon: «entre vosaltres no ha de ser pas així» (Mt 20,26), La mare dels fills del Zebedeu li demana a Jesús: «Mana que aquests dos fills meus seguïn en el teu Regne l'un a la teva dreta i l'altre a la teva esquerra». Jaume i Joan estan d'acord amb la petició de la seva mare. La reacció dels deu restants és fulminant: «Quan els altres deu ho sentiren, es van indignar contra els dos germans». Ruptura del grup com a símptoma de la manca de comunió amb l'Esperit. La proposta de Jesús és clara: «Ja sabeu que els governants de les nacions les dominen com si en fossin amos i que els grans personatges les mantenen sota el seu poder. Però entre vosaltres no ha de ser pas així» Confronta l'actitud evangèlica amb les estructures mundanes de poder. Els governants actuen sovint com si fossin amos, quan probablement són titelles d'altres poders o dinàmiques corruptes. Jesús transmuta el poder en servei «Qui vulgui ser el primer, que es faci el vostre esclau». Quan la mundanitat espiritual es fica en el moll de l'os de l'Església la sinodalitat està corcada.

Sense obrir-se a l'acció de l'Esperit en aquests dos punts que ens menen a la conversió del cor, la sinodalitat serà un intent abocat al fracàs. Una conversió gairebé inassolible. L'arcàngel Gabriel, en l'anunciació, li dona la clau a Maria: «per a Déu no hi ha res impossible» (Lc 1,37). Caldria veure com les primeres comunitats van aplicar la sinodalitat. Si és cas, es pot tractar en un altre article.

AUTOR

LLUÍS SERRA I LLANSANA

lserra@iscreb.org

FORMACIÓ

- Doctor en Psicologia (URL).
- Llicenciat en Filosofia (UB).
- Llicenciat en Teologia (Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma).
- Mestre.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Docent a la Facultat de Teologia de Catalunya, a l'ISCREB i al CEVRE.
- Secretari de la Província marista L'Hermitage (Algèria, Catalunya, França, Grècia i Hongria).
- Ha realitzat tasques directives i docents a la Universitat Ramon Llull i ha estat (2008-2020) secretari general de l'URC (Unió de Religiosos de Catalunya) i director del CEVRE (Centre de Vida Religiosa i Espiritualitat).

PUBLICACIONS

- Columnista a Catalunya Cristiana i col·labora a Ràdio Estel en el programa «La taula de l'Evangeli».
- Blog a www.catalunyareligio.cat
- Autor de diversos llibres, entre els quals "El eneagrama de las pasiones".

LA SINODALITAT A L'ANTIC TESTAMENT

"Quan llegim l'Antic Testament hi descobrim el naixement i la configuració d'un poble que esdevé sovint figura de l'església cristiana."

REFERENTS SINODALS

Hi ha una paraula que ressona amb especial intensitat a l'Església Catòlica: la sinodalitat. A totes les parròquies i grups ens han explicat la seva inspiradora etimologia i sentit: sínode té l'origen en les paraules gregues *syn* (junts) i *hodós* (camí) que convergeixen en la suggeridora imatge d'aplegar-se per caminar o fer camí plegats.

Ens hem preguntat si podem trobar a l'Antic Testament les arrels d'aquest sínode i la primera resposta ha estat que no, que en tota la Bíblia Grega només trobem tres vegades aquest terme i cap d'elles suggereix el preciós contingut teològic en el que volem endinsar-nos: designa simplement una reunió (1Re 15,13 i Jr 9,1) o representa una forma de definir la recol·lecció (Dt 33,14). Així que el terme sínode, emprat en sentit tècnic, és d'encuny cristià, arrelat a la pràctica de designar els cristians com a seguidors del camí (Act 9,2; 19,9.23; 22,4; 24,14.22) i apreciat a la tradició dels primers segles quan la comunitat s'autocomprèn com un poble que camina plegat. Al segle IV, Joan Crisòstom arribarà a dir que «església i sínode són sinònims».

Però més enllà de la identitat dels termes, quan llegim l'Antic Testament hi descobrim el naixement i la configuració d'un poble que esdevé sovint figura de l'església cristiana.

Podem dir que Israel va néixer per ser un poble sinodal, un poble que camina plegat. Apareix als nostres ulls, literalment, com un poble que camina quaranta anys pel desert des de la terra d'esclavatge fins la terra promesa,

"El camí d'aquest poble és experiència pròpia del Déu que vetlla per la seva vida digna i lliure i és obertura d'un futur d'oportunitats a les gents que s'apleguin a la seva ombra."

font d'inspiració de cada procés humà d'emancipació individual i col·lectiu, personal i comunitari. Israel esdevé poble que camina plegat perquè ha clamat des de la seva aflicció i Déu ha sentit el seu clam i ha baixat a alliberar-lo (Ex 3). El poble s'ha posat en marxa i ha deixat l'Egipte, terra d'opressió; ha experimentat el terror de sentir-se acorralat per un exercit poderós i el prodigi de veure obrir-se el mar; ha patit la set i la fam, s'ha meravellat de l'aigua dolça, el manà i les guatlles. Enmig del desert, aquest poble caminant ha acceptat l'aliança proposada per Déu (Ex 19,8; 24,3.7) malgrat totes les dificultats, dubtes i pors i s'ha conjurat per conduir-se al llarg de la seva història a la llum de la Llei.

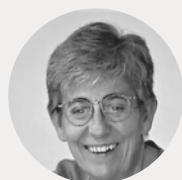
El guiatge i mediació de Moisès no estalvia al poble la seva pròpia responsabilitat: l'autoorganització, l'assumpció de responsabilitats (jutges, guies, exploradors...) i, fonamentalment, l'adhesió de cada membre i cada família al pla traçat per Déu, a l'aliança segellada al Sinaí.

Homes i dones, joves i vells, de totes les tribus avancen pel camí de la llibertat adquirida a la llum de la llei donada per Déu per continuar garantint la vida i la llibertat. No és estrany que la paraula camí (hodós en grec i dérek en hebreu) sigui molt sovint la metàfora del comportament, ja sigui per designar l'actuació benèfica de Déu (Sal 145,17) com la conducta de l'ésser humà (Sal 1,1.6), amb la seva ambigüitat. En aquesta mateixa línia, la tradició jueva anomena halakhah, terme de l'arrel del verb caminar, al seu desenvolupament legal.

El camí d'aquest poble és experiència pròpia del Déu que vetlla per la seva vida digna i lliure i és obertura d'un futur d'oportunitats a les gents que s'apleguin a la seva ombra, com va ser oportunitat de fugida per la munió de gent que també va aprofitar per fugir d'Egipte amb Israel (Ex 12,38; Nm 11,4). El camí plegat d'aquest poble sinodal pot ser avui inspiració per avançar en fidelitat, en obertura i en igualtat per aportar bona notícia a aquesta humanitat; és el poble del messies Jesús que ha esdevingut per a nosaltres l'únic camí.

AUTORA

MARÍA LUISA MELERO GARCÍA

mmelero@iscreb.org

FORMACIÓ

- Llicenciada en Ciències Bíbliques pel Pontifici Istituto Biblico de Roma.
- Llicenciada en Estudis Eclesiàstics per la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Diplomada en Treball Social i Educadora Social.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professora de diverses matèries bíbliques en el Institut de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB), tant en modalitat on-line com en modalitat presencial.
- Professora d'Hebreu i Antic Testament (Llibres profètics) en el Escolasticat del monestir de Santa Maria de Poblet i a la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Membre de la Associació Bíblica de Catalunya.
- Durant més de vint-i-cinc anys ha treballat en diferents projectes de reinserció social i laboral per a dones i infants.

DE JERUSALEM A NICEA

"Els sínodes en sentit tècnic van néixer de l'assemblea de l'Església local de la qual no són finalment més que una extensió i que és fals oposar al principi el sínode en sentit tècnic a l'assemblea local."

REFERENTS SINODALS

El que s'ha vingut anomenar el concili de Jerusalem, que va reunir "els apòstols i els ancians", es tractaria menys d'un precedent històric que d'un model ideal. Sembla que l'autor dels Fets hagi volgut donar aquest aspecte, i el que és més important, els pastors dels primers segles hi podien veure, en ser inspirat, un model. Així i tot aquest text només va ser citat en aquest sentit per Joan Crisòstom en el seu "Comentari als Fets dels Apòstols". Aquest dóna testimoniatge, que no és estrany en una l'Església encara tan pròxima a la seva matriu jueva, del govern comunitari, no sols d'una comunitat local, sinó de moltes comunitats, perquè hi ha representants d'altres comunitats a més de la de Jerusalem.

Però entre aquest "concili" de Jerusalem i l'aparició dels primers sínodes en la història de l'Església sembla existir un buit més o menys d'un segle. Es tindrà documentació a partir dels últims decennis del segle II; en aquesta es fa esment d'assemblees cristianes per a tractar d'assumptes greus. Per a J. E. Lanne en un article conclouia que per als assumptes que es referien a l'Església

local, el bisbe i el seu presbiteri s'identificaven molt més del que podríem creure amb 17 segles de distància. Molt bé assenyala una segona conclusió que "els sínodes en sentit tècnic van néixer de l'assemblea de l'Església local de la qual no són finalment més que una extensió i que és fals oposar al principi el sínode en sentit tècnic a l'assemblea local.

"En general, els primers sínodes són els provocats pels montanistes; però abans del 170, s'hauria d'esmentar l'assemblea tinguda lloc a Roma el 144."

Continua afirmant que "tant com la synaxis local d'una Església, el sínode comprèn membres que tenen un paper singular, els bisbes, però també els preveres de segon ordre, possiblement també diaques, sense excloure l'assemblea dels fidels.

Tertulià ja montanista en aquests "concilia" en el seu De ieiunio: "Als països grecs es tenen en uns certs llocs determinats aquestes assemblees formades per totes les Esglésies, on es tracta en comú les qüestions més importants, i que són celebrades amb gran solemnitat com la representació de tot el nom cristià". Segons aquest text encara no es practicava en totes les regions, almenys no a l'Àfrica, ni aparentment a Roma.

S'ha d'esperar a aquesta època per poder veure establerta la institució sinodal quan es va imposant a tot arreu l'episcopat monàrquic. En general, els primers sínodes són els provocats pels montanistes; però abans del 170, s'hauria d'esmentar

l'assemblea tinguda lloc a Roma el 144, en la qual Marció, vingut del Pont, presenta la seva doctrina als preveres romans. Va tenir lloc una "audiència formal" seguida d'una valoració. Després es coneixen sínodes a l'Àsia Menor segons Apolinar de Laodicea vers el 170: "fidels" es reuneixen per a jutjar i condemnar els deixebles de Montà. A partir d'aquesta data van tenir lloc, en diferents regions, molts sínodes, per a regular la data de Pasqua. Se sap de reunions a Palestina amb els bisbes de Cesarea i de Jerusalem, a Roma amb Víctor, en el Pont amb Amàstric, a la Gàl·lia amb Ireneu, a Osrhoene, a Corint, a Èfes amb Polícrates, defensor de la pràctica quatordecimana en la celebració de la Pasqua. Posteriorment es van anar multiplicant els sínodes: A Cartago, el bisbe Agripí reuneix 70 bisbes d'Àfrica i Numídia per a reafirmar que només és legítim el baptisme conferit en l'Església catòlica. En el mateix sentit es van prendre decisions en sínodes d'Àsia Menor, d'Icòni i Synnanda (v. 230).

En aquesta data, un sínode d'Alexandria convocat pel bisbe Demetri va expulsar Orígenes de la ciutat, i el va declarar desposseït del presbiterat.

La decisió aprovada en aquest sínode es comunicà a Roma, però no va aconseguir el mateix resultat en altres sínodes locals (Palestina, Fenícia, Acaia). Veiem Orígenes com juga un paper important com expert en un sínode de Bosra (244-249); allí convencerà el bisbe Heràclides del seu error en matèria trinitària, evitant-li la condemna.

Després del 250, els nombrosos sínodes van examinant la postura a adoptar amb els "lapsi", els caiguts, durant la persecució de Deci: Cebrià ens mostra la tendència a reunir-se dues vegades a l'any a Cartago, a l'abril i a la tardor. Per les seves cartes podem veure, per exemple, com el 251 hi assisteixen 42 bisbes; un any després, a la tardor, s'hi reuniran 66 bisbes, i a la tardor del 254, 37.

"En el 264 i en el 269 a Antioquia, tindran lloc dos sínodes, que comparats amb els anteriors, tenen la característica de reunir bisbes de moltes províncies de l'Orient."

Als inicis del 252, un sínode es reuneix a Antioquia on molts bisbes de l'Orient rebutgen unir-se al cisma de Novacià; aquest negava tot perdó als lapsi. A la tardor del 255 el sínode africà format per 31 bisbes, tornen a discutir sobre el rebaptisme dels heretges confirmant la ilegitimitat d'aquesta pràctica. Firmilià de Cesarea de Capadòcia confirma a Cebrià decisions anàlogues preses per un concili a Iconi. La decisió enviada a Roma provocà la reacció del bisbe Esteve, que comunica a Cartago el seu desacord i els intima a adoptar la pràctica romana que no rebateja. Es conserven les actes d'un sínode africà amb 87 participants en la primavera del 256, que rebutja acomodar-se a la pràctica romana; la mort d'Esteve i del martiri de Cebrià va permetre evitar un cisma.

En el 264 i en el 269 a Antioquia, tindran lloc dos sínodes, per a examinar el cas de Pau de Samossata, aleshores bisbe de la ciutat, acusat de desviació doctrinal i de conducta indigna.

Aquests dos últims sínodes comparats amb els anteriors tenen la característica de reunir bisbes de moltes províncies de l'Orient. Bisbes de Capadòcia, del Pont, de Licaònia, de Cilícia, de Palestina, d'Aràbia; Dionís d'Alexandria no va assistir al·legant per escrit la seva avançada edat. En el sínode del 268 es revelen els errors de Pau. Eusebi en la seva Història eclesiàstica esmenta la presència de nombrosos preveres i diaques en aquestes assemblees. El segon serà considerat no tant un concili regional, sinó un sínode general ja que s'hi reuneixen bisbes de tot arreu. En aquesta última assemblea es donarà la particularitat de tenir complicacions polítiques a causa de les relacions del bisbe Pau amb el regne de Palmira; això va poder provocar el desgrat en altres bisbes lleials Roma.

Les persecucions de Deci i de Dioclecià, van tenir greus conseqüències en les Esglésies, els problemes tindran ressò en nombrosos sínodes locals: a Circa 305, quan s'havia d'elegir un successor al seu bisbe desaparegut en la persecució, és el punt de partida de la crisi donatista; després van seguir molts altres, entre

ells, el del 312, reunit per Pere d'Alexandria on s'excomunica al bisbe Meleci de Licòpolis, acusat d'haver ordenat de manera irregular, provocant un altre cisma. El famós sínode d'Elvira, la data del qual és discutida (vers el 305), fa referència a cristians temptats de recórrer als ídols, però també a aquells que continuaven assistint a cerimònies paganes; es dicten també nombroses mesures disciplinàries. En els sínodes de Cesarea del 314, i en el de Neocesarea per les mateixes dates tracten també seqüeles de la persecució.

Seguiran dos sínodes provocats per la crisi donatista, però no ja a l'Àfrica, sinó fora d'ella. A Roma en el 313, es realitza el desig de Constantí que el papa jutgés l'assumpte,

"Amb el concili de Nicea, s'inicia una altra categoria: la dels concilis generals, reunió de tots els bisbes de totes les províncies de l'Imperi i de més enllà d'ell."

i es reuneixen altres bisbes per a prendre una decisió; el segon, el d'Arles del 314, és el primer a ser convocat per l'emperador mateix; s'hi reuneixen bisbes de totes les províncies occidentals. En canvi, en el primer sínode d'Egipte, pels volts del 322, s'hi reuneixen un centenar de bisbes egipcians per a condemnar a Arius; aquest sínode encara és convocat pel bisbe Alexandre, i el d'Antioquia que precedeix immediatament a Nicea, ho és per Osio de Còrdova, que sens dubte duu a terme aquesta missió per encàrrec de l'emperador.

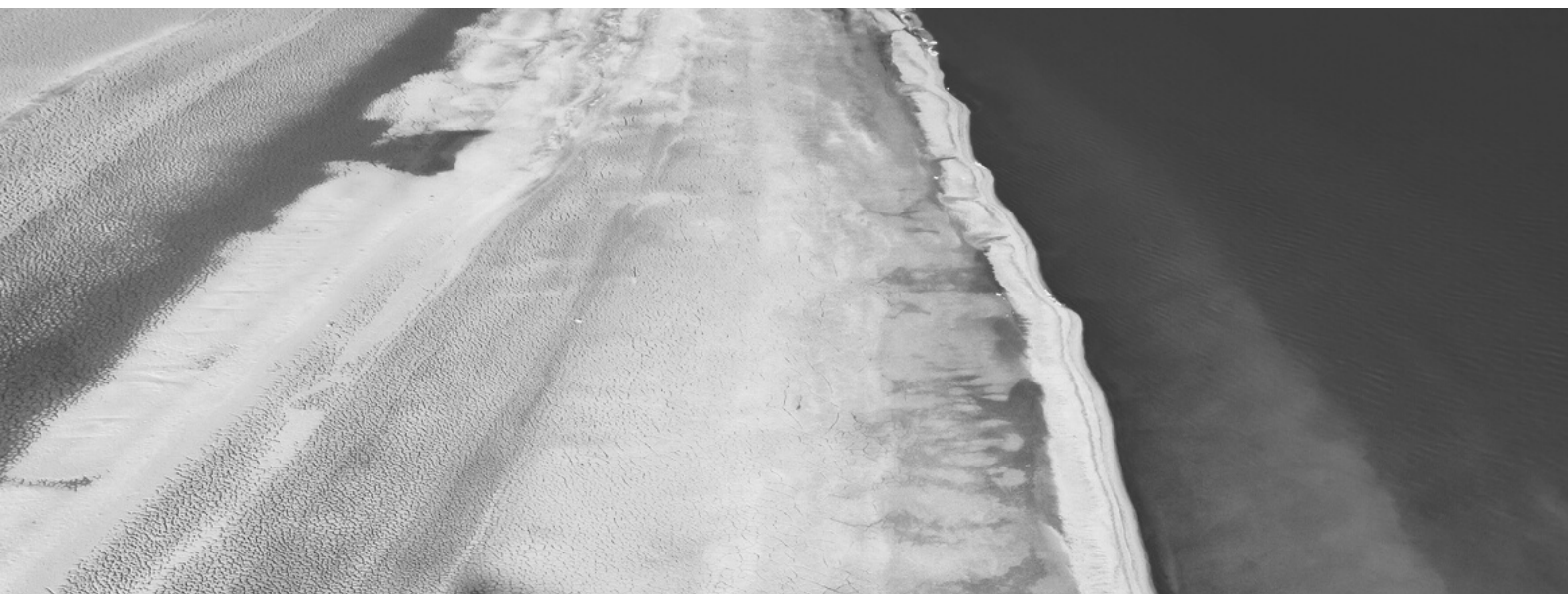
En llista dels noms de sínodes anteriors a Nicea que han anat sortint en aquest article, hi manquen una sèrie que ens són desconeguts; aquesta època va poder servir no sols de referència, sinó de model.

La documentació que ens ha arribat no sols diuen que aquesta pràctica s'ha anat ampliant, sinó que reflecteix que ja és ben habitual.

Així els sínodes de Cartago, com ja s'ha dit, testimonien la realització d'ells dues vegades a l'any, a la primavera i a la tardor. Més tard, aquesta pràctica serà ordenada pel concili de Nicea i han de realitzar-se abans de Pasqua i a la tardor, amb tots els bisbes de la província reunits en un mateix lloc (Cànon 5). Aquesta freqüència normalment es va observar tot al llarg dels segles IV i V.

Amb el concili de Nicea, s'inicia una altra categoria: la dels concilis generals, reunió de tots els bisbes de totes les províncies de l'Imperi i de més enllà d'ell. La característica d'aquests concilis és que seran convocats pels emperadors, generalment aconsellats per un eclesiàstic: hem vist la influència de Osio de Còrdova amb Constantí. D'aquesta manera l'emperador continuava, en una certa manera el paper del "Pontifex maximus" que exercien en la religió tradicional; d'igual forma, el cristianisme serà ara la "salus populi romani" com ho era l'antiga religió. A més com a mestre de la veritable doctrina que Eusebi assigna en el seu Panegíric de Constantí.

Serà Constantí qui convocarà el Concili de Nicea, també el de Tir (335), Constant el de Sàrdica, Constanci el de Selèucia i el de Rímni, Teodosi I el de Constantinoble, Teodosio II el d'Efes del 421 i 439 (Iladrocini), Marcia el de Calcedònia i, podria allargar-se la llista fins al segle IX. El fet que fos l'emperador el convocant tenia els seus avantatges: facilitar tota la qüestió material de les assemblees, els bisbes podien usar el "cursus publicus" per al viatge i l'estada. Les decisions del Concili eren confirmades per l'emperador per a la seva aplicació. Però clar això, tenia els seus inconvenients, els bisbes estaven sotmesos a vigilància sota la influència d'un funcionari imperial, o per l'emperador mateix.

"El Papa Francesc ha convocat tota l'Església a participar en un camí conjunt per descobrir el rostre i la forma d'una església sinodal on cadascú té alguna cosa a aprendre."

Només a tall d'exemple, el concili del 553, va ser volgut i dirigit de sotamà per Justinià. També havien de ser tributaris de la política imperial, com en la crisi arriana en la qual l'emperador va voler l'acord dels bisbes en una fórmula que tingués el consens de la majoria d'ells. D'aquesta manera es volia mantenir la unitat de l'Església per a aconseguir la pau i l'ordre públic. Els bisbes seran expulsats, o retornats a les seves seus segons el favor de l'emperador a un bàndol o a un altre.

Un bisbe de qui ara no recordo el nom deia que abans ens mataven, tormentaven clarament, ara ens apunyalen per l'espatlla. Aquests concilis encara conserven la seva característica principal, ser una reunió de bisbes, sovint acompanyats per clergues i laics; els monjos també faran sentir la seva veu de forma a vegades violenta. Esperem que el present sínode es realitzi en pau.

Bibliografia

- Eusebio de Cesarea, *Historia Eclesiastica*. BAC, Madrid 2002.
- San Cipriano, *Obras de San Cipriano*. BAC, Madrid 1964.
- Sant Cebrià, *Epistolari vol I i II*. Fundació Bernat Metge. Barcelona 1931.
- 2022. Junod : Naissance de la pratique synodale et unité de l'Église au Ile... https://www.persee.fr > doc > rhpr_0035-03_1988_nu...consultat el 20 d'Abril del 2022.
- ID, *Remarques et questions sur les premiers synodes clairement attestés : ceux en rapport avec la controverse pascale* · *Revue D'Histoire Et de Philosophie Religieuses* 68 (2):163-180 (1988). Consultat el 20 d'Abril 2022.
- Maraval, Pierre, *Synodes et conciles dans l'Église des premiers siècles (ier-ve) dans: CONCILES PROVINCIAUX ET SYNODES DIOCÉSAINS DU CONCILE DE TRENTE À LA RÉVOLUTION FRANÇAISE*. Editor: Presses universitaires de Strasbourg Colección: Société, droit et religion | 9: Strasbourg 2010 Publicació en Open Edition Books: 28 mai 2019. Consultat 12 Febrer 2022.
- Lanne, Jacque-Emmanuel, *L'origine des Synodes*. *Theologische Zeitschrift*, 27 (1971). doi.org/10.5169/seals-878648. Consultat el 9.7.2022.

AUTOR

JOSEP SASTRE I PORTELLA

jsastre@iscreb.org

FORMACIÓ

- Llicenciat en Teologia i Ciències Patrístiques a l'Augustinianum, Roma (1991).

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Membre de l'Institut Menorquí d'Estudis. Sec. Història.
- Professor de Patrologia a l'ISCREB virtual.

PUBLICACIONS

- *Comentaris dels Pares dels segles IV i Vè al Càntic de la Vinya*, en *Relectures de l'Escriptura a la llum del Concili Vaticà II (I) "La Vinya"*. Scripta Biblica 14. Barcelona 2014.
- *La Carta de Sever de Menorca: anàlisi de les principals citacions bíbliques*, Conselleria d'Educació i Cultura. Govern Balear: Institut Menorquí d'Estudis (2000).
- *Els somnis: un tret de la religiositat a la Menorca del segle V*, Meloussa 4 (1997).
- *Simbologia cristiana en un pretès motlle de pans eucarístics*, Meloussa 4 (1997).
- *La població de la Parròquia d'Es Migjorn l'any 1812*. Migjorn Gran 1987.

LA SINODALITAT: UN REPTA HISTÒRIC

"Ja sigui ecumènic, diocesà o local, trobem traces de sínodes o concilis ininterrompudament des de l'Església primitiva fins al Concili Vaticà II, que marcarà un autèntic revifament d'aquesta pràctica."

REFERENTS SINODALS

Des dels primers temps, l'Església es reuneix per discernir comunitàriament davant d'un moment crític o un punt d'inflexió. Els Fets dels Apòstols expliquen com les comunitats cristianes han de resoldre certes qüestions pastorals mitjançant l'assemblea de creients, la crida a l'Esperit Sant i una discussió directa amb aquells qui tenen autoritat.

Ja sigui ecumènic, diocesà o local, trobem traces de sínodes o concilis ininterrompudament des de l'Església primitiva fins al Concili Vaticà II, que marcarà un autèntic revifament d'aquesta pràctica. La paraula d'origen grec "sínode" és inicialment l'equivalent al llatí concilium, en català concili. La paraula sínode prové del grec σύνοδος, que significa "un camí recorregut junts", però també pot voler dir "creuar el mateix llindar de la llar", en definitiva, romandre junts. Mitjançant aquesta noció d'un enfocament comú, la sinodalitat es presenta com un procés durant el qual es tracta d'escoltar i discernir la voluntat de Déu per a l'Església, implicant tots els batejats. El Concili Vaticà II afirma de fet que "la col·lectivitat dels fidels no es pot equivocar en la fe" (Lumen gentium n. 12) i que aquest sentit de la fe és "despertat i sostingut per l'Esperit Sant".

A principis del segle II, Ignasi d'Antioquia descriu la consciència sinodal de les diverses esglésies locals que es reconeixen com a expressions de l'única església. En la carta que dirigeix a la comunitat d'Efes assenyala que tots els seus membres són sínodoi, és a dir, companys de viatge en virtut de la dignitat baptismal i de l'amistat amb Crist. Les seves cartes parlen tant de la comunió inicial, que és produïda i es manifesta en l'assemblea eucarística presidida pel bisbe, com també de la comunió entre les esglésies locals.

"A partir del segle IV van anar apareixent agrupacions d'esglésies locals. En aquesta evolució ocupa un lloc excepcional el naixement de la pentarquia, a és a dir, els cinc patriarcats que garantien l'exercici de la comunió i de la sinodalitat."

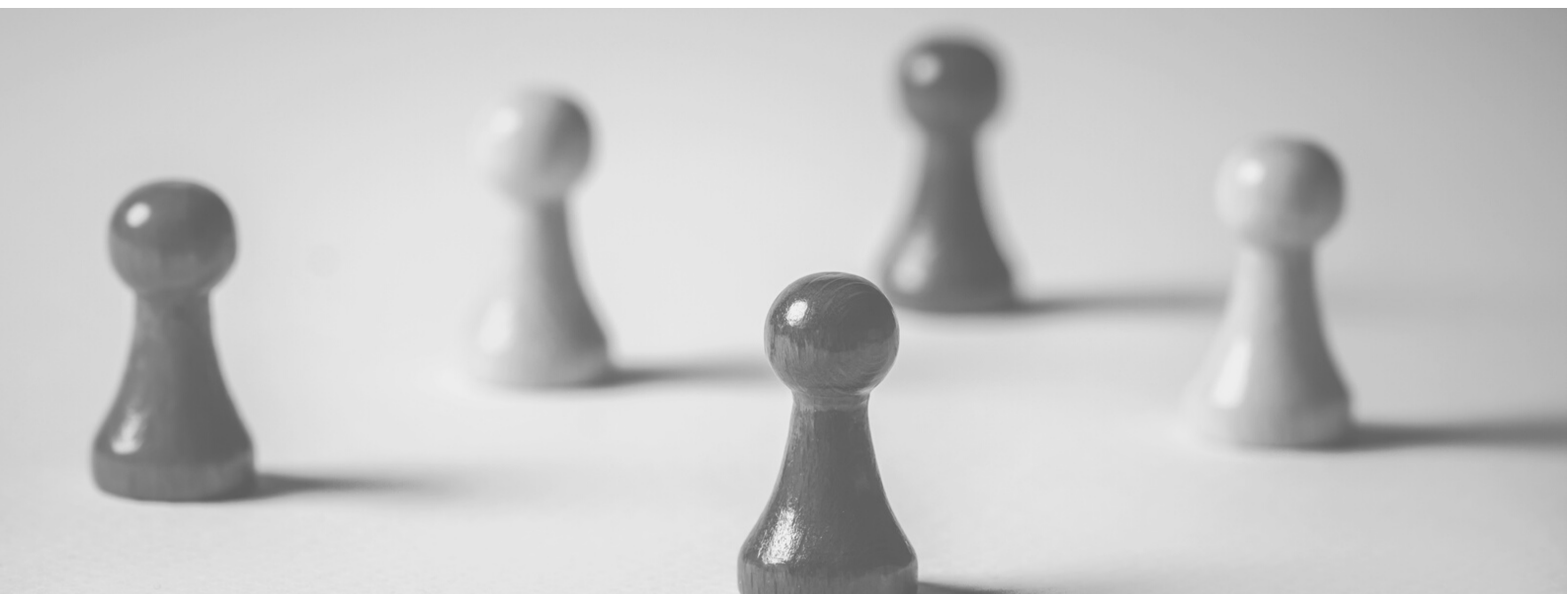
El testimoni de Cebrià de Cartago, que ens situa a l'església occidental de mitjans del segle III, corrobora la tradició del principi episcopal i sinodal que hauria de regir la vida i la missió de l'església a nivell local i universal. Els investigadors destaquen la coincidència del procediment sinodal amb la manera de procedir del senat romà a les seves sessions de treball. Així, Cebrià actua com el magistrat encarregat de dirigir l'assemblea: presenta l'assumpte que serà objecte de la deliberació, després li segueix la lliure expressió i opinions per part dels allí presents que eren preveres i diaques i el poble. Aquí ens trobem amb la qüestió clau sobre la participació dels laics a les assemblees eclesials.

Les províncies eclesiàstiques es conformen a partir del segle IV, promouen la comunió entre les esglésies locals i són presidides per un metropolità, pel primer dels bisbes de la regió.

Posteriorment a la formació de les províncies eclesiàstiques, els concilis o sínodes provincials seran la forma preferida per regular l'activitat sinodal. Nicea estableix la norma de convocar el Concili Provincial dues vegades a l'any i demana la participació de tots els bisbes d'una província en l'acte sinodal de l'elecció d'un nou bisbe, per validar l'elecció del metropolità.

A partir del segle IV van anar apareixent agrupacions d'esglésies locals. En aquesta evolució ocupa un lloc excepcional el naixement de la pentarquia, a és a dir, els cinc patriarcats que garantien l'exercici de la comunió i de la sinodalitat. Entre els segles IV i VII es va anar consolidant l'anomenat ordre del cinc patriarcats, fonamentat en els concilis ecumènics i aprovat per ells. En el marc de la comunió eclesiàstica, l'església de Roma gaudia d'una consideració especial com a lloc del martiri dels apòstols Pere i Pau. Així, en el context de la pentarquia, la seu de Roma ocupa el primer lloc i exerceix una primàcia d'honor.

Durant la segona meitat del primer mil·lenni els concilis ecumènics són concilis de la pentarquia: la seva ecumenicitat es fonamenta en la participació de les cinc seus patriarcals, és a dir, Roma, Constantinoble, Alexandria, Antioquia i Jerusalem. A l'occident llatí els concilis provincials havien cedit el lloc als concilis nacionals, concilis que reunien els bisbes d'un regne entorn el rei, per això també se'ls anomenem regis. Així succeeix en el regne merovingi a partir del 511, en el regne visigot des de l'any 598, en el regne carolingi durant els segles VIII i IX.

"Així, podríem veure en tot el moviment de la sinodalitat un paral·lelisme amb la doctrina social-política conciliarista que instauraria una forma de govern eclesial més democràtic i més proper al poble."

Mentre va durar el Cisma d'occident (1378-1417), va tenir lloc una constant discussió sobre l'autoritat del Pontífex i la dels bisbes reunits en Concili o, el que és el mateix, el valor del concili en sí o el conciliarisme, que entén l'assemblea com l'autoritat suprema de l'Església, superant l'autoritat papal, a tothora i en tota circumstància. La confusa situació d'una cristiandat tricèfala, en la que tres papes lluitaven per la condició de legítims titulars de la Seu romana, només va poder ser solucionada a través de la via conciliar. El concili de Constança suspèn els tres pretendents i procedeix a l'elecció d'un papa que es considerarà legítim. Així es dona pas a les idees conciliaristes, és a dir, a la idea de superioritat del concili sobre la tradicional autoritat del papa. Aquest conciliarisme donarà lloc a una lluita històrica entre el papa Eugeni IV i el concili de Basilea.

Els concilis generals, preocupats per la reforma de l'Església, especialment el Laterà IV (1215), el concili de Basilea (1431-1449) i finalment Trento (entre el 1545 i 1563), legislen sobre la celebració de sínodes diocesans i provincials. Per aquests tres concilis els sínodes diocesans o sínodes provincials eren els instruments indispensables per realitzar la reforma. Trento establirà la norma de celebrar sínodes diocesans cada any i provincials cada tres anys.

El Concili de Trento (1545-1563), tot i l'interès per posar un fre al moviment reformista alemany, va respondre principalment a un clam de reforma en el si de l'Església que des de feia segles havia quedat insatisfet. Aquesta instància sinodal a gran escala, amb una participació enorme de bisbes i teòlegs, va donar un gran impuls a la celebració de concilis provincials i sínodes diocesans com una forma de portar la reforma catòlica a la pràctica en les diferents esglésies.

"En repassar la història hem pogut comprovar la permeabilitat entre les estructures eclesials i les estructures sociopolítiques: en el relat de Lluç (24, 13-35) sobre el concili apostòlic, es poden constatar elements del procediment dels sanedrins jueus; en el cas del concili presidit per Cebrià de Cartago, es pot reconèixer un funcionament anàleg al del senat Romà; en el model sinodal del conciliarisme, apareix el model corporatiu medieval amb la seva idea de representació. Així, podríem veure en tot el moviment de la sinodalitat un paral·lelisme amb la doctrina social-política conciliarista que instauraria una forma de govern eclesial més democràtic i més proper al poble.

"Amb el concili de Nicea, s'inicia una altra categoria: la dels concilis generals, reunió de tots els bisbes de totes les províncies de l'Imperi i de més enllà d'ell."

Amb això es voldria garantir la dignitat del poble de Déu, com hauria de succeir en una societat moderna i democràtica. Això demana un avenç en diversos àmbits: en les comunitats parroquials, en les diòcesis, en les conferències episcopals, i en definitiva, en l'Església Universal.

La mirada oberta i analítica vers la història de l'Església ens ensenya a valorar en la seva adequada mesura el present i la seva transcendència. Cal comprendre els esdeveniments actuals com a part d'un recorregut històric que continua en moviment. Al llarg d'aquest camí, les dificultats i moments de canvi han aparegut amb freqüència i han servit com temps de transformació gràcies a l'acció de l'Esperit Sant.

Precisament les expressions de vida sinodal a l'Església en els seus diferents nivells estan vinculades a la recerca de respostes davant dels problemes que sorgeixen en els diferents temps i llocs, manifestant així la unitat i comunió de l'Església a través de la diversitat i el consens.

Davant els desafiaments pastorals que se'ns presenten com Església en el segle XXI, comprendre part de la història en procés ens fa prendre consciència com a Poble de Déu de la nostra missió en aquest camí.

AUTORA

NÚRIA MONTSERRAT FARRÉ I BARRIL

secretaria@iscreb.org

FORMACIÓ

- Llicenciada en Geografia i Història a la Universitat de Lleida (Premi extraordinari i Premi Nacional de Final de Carrera).
- Llicenciada en Ciències religioses a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida.
- Estudis d'Antropologia a l'École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) de París.
- Diploma d'Estudis Avançats "Between the country and the city. Historical sources, methods and analysis" (Programa de doctorat en Ciències Socials).
- Ha fet estades de recerca al Regne Unit, Irlanda, França, Suïssa, Itàlia i Canadà.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professora tutora d'Història i Societats Extraeuropees, Islam i Extrem Orient a la UNED.
- Professora d'Antropologia Social i Cultural a la Universitat Oberta de Catalunya.
- Professora de l'assignatura Fet religiós, cultura i valors per a l'obtenció de la Declaració Eclesiàstica de Competència Acadèmica (UdL).
- Ha estat professora associada d'Història de l'Església a la UdL.

PUBLICACIONS

- Ha publicat diversos articles d'investigació sobre idees, creences i rituals religiosos.

L'ESGLÉSIA 'GLOCAL': LA SINODALIDAT EN TEMPS MODERNS I CONTEMPORANIS

"La sinodalitat, aquest camí que l'Església vol fer en comunitat, té un tarannà clarament glocal, perquè pretén que les comunitats locals –en sentit extens– facin via, juntes, com una veritable comunitat global."

REFERENTS SINODALS

En aquests últims anys ha fet fortuna un concepte que defineix bé una dimensió pròpia de la sinodalitat: glocal. Amb aquest terme, d'origen anglès, i que és un acrònim format per la fusió dels mots global i local, es vol definir allò que fa referència alhora a un element que és universal i que també és del propi territori. La sinodalitat, aquest camí que l'Església vol fer en comunitat, té un tarannà clarament glocal, perquè pretén que les comunitats locals –en sentit extens– facin via, juntes, com una veritable comunitat global. Els segles que van de l'edat moderna (XV-XVIII) i fins als temps contemporanis (XIX-XXI) són una bona mostra de com aquesta sinodalitat ha tendit a avançar cap a la glocalitat.

Si mirem, d'una banda, la història dels concilis del començament d'aquest món modern, ja trobem una marcada tendència a posar la mirada en la força de l'Església com a comunitat reunida en el seu camí itinerant i, fins i tot, com a cos deliberatiu comú. Va ser al Concili de Basilea (1431-1449), enmig d'una època de forta crisi, que va sostenir-se que els concilis eren la màxima autoritat de l'Església.

Tot i que aquest plantejament canviaria en el futur, és evident que esdevenia una mostra d'allò que, tanmateix, sempre ha bategat en el si eclesial: quan aquesta Església es reuneix universalment, l'assemblea de fidels esdevé un lloc de posada en comú del que significa ser *ekklesia*.

Tot i que el Concili de Trento (1545-1563), un segle més tard, ha estat identificat sovint com un moment centralitzador –o recentralitzador– en el si de l'Església, aquesta afirmació no deixa de ser

"El Concili Vaticà II (1962-1965) va suposar un avenç molt important cap a les formes de participació col·lectiva en el rumb eclesial. Va ser un sínode de caràcter universal que va esperonar després les esglésies locals a avançar en el seu camí cristià."

una mica simplista i esbiaixada. Certament, el concili tridentí va buscar solucions de centrifugació de la política i l'àmbit deliberatiu eclesial cap a Roma, però també ho és que el «moment immediatament conciliar», podríem dir, va arrencar amb la celebració dels concilis provincials on els diversos assistents van tornar a parlar i discutir sobre el present i el futur de l'Església a partir dels decrets de la reforma tridentina. Per cert, no podem oblidar, en aquest punt, que l'Església de Catalunya va tenir un paper precoç en l'aplicació de la reforma en l'Església local: el 23 d'octubre de 1564 la Tarraconense esdevenia la primera de les esglésies metropolitanes que feia l'acceptació dels decrets conciliaris tridentins. Aquell concili provincial de la Tarraconense no va estar exempt de dificultats, perquè el poder de la Monarquia –que aleshores controlava fortament la vida i organització eclesial–

era especialment zelós d'una aplicació molt concreta i interessada de la reforma, però tampoc va deixar de ser una expressió de la força de l'Església local en comunió amb la universal.

Cal avançar, però, fins al segle XX per trobar un veritable avenç cap a l'expressió sinodal d'aquesta Església global. El Concili Vaticà II (1962-1965) va suposar un avenç molt important cap a les formes de participació col·lectiva en el rumb eclesial. Va ser un sínode de caràcter universal que va esperonar després les esglésies locals a avançar en el seu camí cristià.

L'Església sinodal va tenir a Catalunya un moment d'expressió màxima, és clar, a partir de l'any 1992, quan es convocà el Concili Provincial Tarraconense (1995). Ho era, també, d'una Església que havia capgirat o transformat la seva tradicional estructura piramidal i jeràrquica, amb la participació, en el concili, de laics,

preveres, diaques, i religiosos; homes i dones en representació de les seves esglésies. La trobada fou especialment fecunda en els debats, amb la redacció d'un document final amb 170 resolucions, que agermanaven l'Església de Catalunya amb l'Església catòlica universal, en un testimoni d'una església peregrina diversa i en constant camí, des del local al global..

AUTOR

DIEGO SOLA I GARCIA

dsola@iscreb.org

FORMACIÓ

- Màster en Formació del Professorat per la Universitat Autònoma de Barcelona (2016)
- Doctor en Història per la Universitat de Barcelona (2015), Premi Extraordinari de Doctorat
- PhD Visiting Student a la Faculty of History de la Universitat de Cambridge (2013)
- Màster en Estudis Històrics, menció en Història Moderna, per la UB (2012)
- Llicenciat en Història per la Universitat de Barcelona (2010)

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professor d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona i coordinador del màster en Història i identitats a la Mediterrània Occidental (segles XV-XIX) de la mateixa universitat
- Coordinador del curs de la Facultat de Geografia i Història Història espiritual d'Occident (segles XV-XX)
- Especialista en etnografia missionera i construcció de xarxes religioses a l'època moderna, ha investigat en diversos arxius internacionals com l'Arxiu Secret Vaticà o l'Arxiu General d'Índies
- Co-Investigador Principal del projecte de recerca del Ministeri de Ciència i Innovació Redes de información y fidelidad: los mediadores territoriales en la construcción global de la Monarquía de España (1500-1700), Universitat de Barcelona
- Professor d'Història de l'Església moderna i contemporània a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona

UNA ESGLÉSIA SANTA, CATÒLICA, APOSTÒLICA... I SINODAL

"El sínode parteix d'una clara convicció, arrelada en tots nosaltres pel sagrament del Baptisme: tots els batejats entrem a formar part de la família eclesial, però a més a més, tots junts no ens equivoquem en les qüestions de fe."

REFERENTS SINODALS

La proposta que ens ha arribat de Roma d'engrescar-nos a viure un sínode no és fruit d'una moda. No es tracta, tampoc, d'una estratègia pastoral o d'una fuga de la realitat. Tot el contrari. El papa Francesc no ha fet res més que convidar-nos a posar-nos en camí per tal de ser l'Església que Déu vol que siguem, l'Església de les benaurances, realista, humil, alegre, pobre i fidel al manament de l'Amor que rebem de Jesús.

Potser el terme «sínode» ressona a les nostres oïdes com quelcom estrany i nou, per això, amb encert, s'ha volgut explicitar el què hi ha al darrere d'aquest mot, ni més ni menys, tot allò que afecta la comunió, a la participació i a la missió. Aquestes són paraules més freqüents en la nostra vida quotidiana, i ens conviden a descobrir-nos responsables de l'Església que ens acull, que estimem i que proposem amb la nostra manera de viure.

El sínode, doncs, parteix d'una clara convicció, arrelada en tots nosaltres pel sagrament del Baptisme: tots els batejats entrem a formar part de la família eclesial, però a més a més, tots junts no ens equivoquem en les qüestions de fe. Gràcies a aquest sentit de la fe, esdevenim homes i dones, capaços de compartir i viure la

nostra fe, convergint, des de les nostres diferències, en el Crist. El Concili Vaticà II, sense parlar directament de la sinodalitat, sí que va ser capaç de fer-ne esment quan sostenia l'existència d'aquest sensus fidei fidelium però també quan va sostenir la importància de la col·legialitat dels bisbes, sense descuidar el primat, òbviament. Sense entrar directament en la qüestió, tot el Concili va respirar els aires i la convicció que la sinodalitat no era pas una qüestió estètica, sinó la manera sana de ser Església.

"El papa argentí ha volgut iniciar aquest camí amb una consulta a tot el poble de Déu, és a dir, a tots els batejats."

Dins d'aquest context, i poc abans de la cloenda del Vaticà II, el papa Pau VI, va voler donar continuïtat a l'experiència conciliar, instituint la celebració del sínode amb el motu proprio *Apostolica sollicitudo* (15-09-1965), per tal d'assistir al papa en el govern universal de l'Església. La proposta del papa italià afectava bàsicament al col·legi episcopal, els membres dels quals per l'ordenació rebien l'episcopat i així representaven les respectives esglésies locals. L'estructura sinodal apareixia com una realitat vinculada a l'activitat pastoral del primate, i no pas com quelcom vinculat als serveis curials de Roma.

La realitat sinodal va anar desplegant-se paulatinament, fins el punt que amb el pontificat de Joan Pau II, s'arribaren a celebrar diversos sínodes. Òbviament la llargada del pontificat de Wojtyła ho va fer possible, no tant, el papa Ratzinger.

En total fins a dia d'avui s'han viscut fins a 27 sínodes. Normalment la metodologia a cadascun dels sínodes era molt similar, donant peu en primer lloc a l'elecció de la temàtica que s'havia de debatre, i a partir d'aquesta s'elaborava una primera publicació, lineamenta, després de la qual li succeïa un text més elaborat, l'anomenat *instrumentum laboris*, text que servia per a iniciar el debat en l'aula sinodal. Després d'aquest debat es votaven les diverses resolucions, anomenades *propositiones*, i en darrer lloc el papa escrivia una exhortació postsinodal. Curiosament el primer text del papa Francesc, *Evangelii gaudium*, que venia de la celebració del sínode sobre la nova evangelització, no va anomenar-se postsinodal, sinó que amb una empenta nova va encapçalar el seu pontificat amb una exhortació apostòlica.

Més enllà d'aquestes dades històriques postconciliars, cal reconèixer algunes novetats significatives d'aquesta recent proposta. El papa argentí ha volgut iniciar aquest camí amb una

consulta a tot el poble de Déu, és a dir, a tots els batejats. Aquest fet, que sembla evident en el pla teòric, no ho era tant en el pla pràctic, malgrat alguns bons intents, tot s'ha de dir. De vegades les dificultats i pobreses, tristament evidents, de la pastoral, en d'altres ocasions la reducció de l'Església a la jerarquia o a d'altres petits cercles, i en d'altres situacions la manca d'un visió global i generosa de la missió, han anat provocant un retrocés històric en aquesta pràctica. El referent de l'Església primitiva i de l'Església medieval, per exemple, era sinodal, també ho foren les accions dels papes Pius IX i Pius XII en les declaracions dogmàtiques respectives sobre la Immaculada i l'Assumpció, més recentment.

"El papa Francesc ha obert el tercer mil·lenni de l'Església fent-nos descobrir la importància de la missió a l'Esperit que ens ensenyi quin és el seu camí."

L'audàcia del papa Francesc no només la trobem en el fet de recuperar allò que som, sinó d'engrescar-nos a portar-ho endavant. Per tant, som convidats a fer un exercici sincer de discerniment eclesial per trobar què és el que Déu vol de nosaltres en aquest moment de la història. L'Esperit de Déu guia, habita, rejuveneix i acompanya el poble que confia i creu. Cada tomb de la història ens exigeix una resposta valenta i generosa, però també sincera respecte d'allò que ens proposa Jesús al llarg de la seva vida. Com «caminem junts» els qui ens diem cristians? Les nostres estructures eclesials són properes a l'exercici necessari del discerniment? I com caminem per aquest món nostre amb aquells que tenen altres creences? O bé amb aquells que ens diuen que no tenen fe? I sobretot com «caminem junts» amb els pobres?

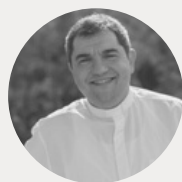
Cal especificar que el sínode no ens pot situar en la tessitura d'una visió democràtica, ni autocràtica, de l'Església. No. Cal endinsar-nos pel camí del discerniment a trobar el consens necessari que ens permeti a tots els membres de l'Església a viure segons l'Esperit i amb l'Esperit. Aquesta referència no només ens situa en la comprensió del sínode com d'un camí espiritual, sinó també un camí que ens ha de fer capaços de visibilitzar la comunió, la participació i la missió a la que estem cridats. Aquet pas vers la concreció existencial i comunitària del que l'Esperit ens va indicant no és, no ha sigut, i no serà un exercici fàcil, però caldrà aprendre'n, i sobretot caldrà demanar-nos amb caritat, uns i altres, de viure la nostra fe amb maduresa, sense personalismes, centrats en Jesucrist i sense referències secundàries.

El papa Francesc ha obert el tercer mil·lenni de l'Església fent-nos descobrir la importància de la sinodalitat.

Segurament la seva gran aportació, juntament amb la percepció de descobrir l'alegria com un tret essencial dels qui ens diem cristians. Serem de debò l'Església que Déu vol que siguem? Posem-nos en marxa i demanem-li a l'Esperit que ens ensenyi quin és el seu camí.

AUTOR

DANIEL PALAU VALERO

dpalauv@gmail.com

FORMACIÓ

- Doctor en teologia dogmàtica per la Pontifícia Universitat Gregoriana (Roma).
- Llicenciat en filosofia per la Universitat Ramon Llull.
- Llicenciat en història de l'art per la Universitat de Barcelona.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professor d'eclesiologia i ecumenisme a la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Professors d'ecumenisme després del Vaticà II a l'ISCREB.

PUBLICACIONS

- D. Palau Valero (ed.), Francesc, pastor i teòleg, Barcelona: FTC-AUSP 2020.
- D. Palau Valero, Intel·ligència pastoral. Eixos per a una reflexió teològica, Barcelona: CPL 2018.
- D. Palau Valero (ed.), Re-crear camins d'experiència cristiana, Barcelona: CPL 2016.
- D. Palau Valero, La iglesia-sacramento y los sacramentos de la Iglesia, Barcelona: FTC-AUSP 2013.

CAMINS DE SINODALITAT AVUI I AQUÍ

"Com tota paraula de moda la podem sotmetre a tota mena d'usos i abusos. És per això que hem d'estar atents a clarificar el seu significat."

COM VIURE LA SINODALITAT

Avui dia, en el llenguatge corrent, en moltes persones la paraula sinodalitat pot ser que signifiqui poca cosa o res, però sens dubte està molt de moda en l'Església. Com tota paraula de moda la podem sotmetre a tota mena d'usos i abusos. És per això que hem d'estar atents a clarificar el seu significat.

Volem reflexionar, donar alguna pista, sobre com podem viure en una actitud sinodal en la nostra vida de cada dia i què podem fer per posar en pràctica el seu sentit.

Ens limitem a fer algun suggeriment fruit de la lectura personal sobre el tema.

- Podem viure una actitud sinodal practicant la trobada amb nosaltres mateixos i amb els altres. El camí sinodal és un procés de retrobament amb un mateix: la conversió sinodal, i de comunió amb els companys de camí. Això no obstant hi ha una trobada especial sense la qual ens serà difícil viure la sinodalitat: l'encontre amb Jesús, per aprendre d'ell el seu sentit de la vida, les seves conviccions, les seves opcions i compromisos.

Necessitem practicar la pregària silenciosa per escoltar la seva paraula de vida i obrir els ulls a les necessitats dels nostres germans més febles i vulnerables. Cal estar atents a no marginalitzar als més pobres de les nostres assemblees. Caminar al seu costat.

- Seguir el camí de l'escolta. Hem d'estar atents a no confondre sentir i escoltar. Escoltar és més que sentir. Vol dir posar-se en la pell de l'altre, superant els prejudicis, situar-se en la seva realitat vital.

"El papa Francesc ha obert el tercer mil·lenni de l'Església fent-nos descobrir la importància de la missió a l'Esperit que ens ensenyi quin és el seu camí."

La sinodalitat és possible per l'escolta a l'Esperit i als germans. Ens cal una escolta recíproca, respectuosa i compassiva (EG 171). Poble de Déu, Pastors, Bisbe de Roma en actitud mútua d'escolta.

- Discernir el que Déu vol (EG119). En la mateixa vida i en l'Església no tot prové de Déu, és obra seva. Es poden barrejar ànsies de poder, doble vida, apego als diners, passions personals amb un estil de vida aparentment espiritual. Discernir amb el qui et trobes i escoltes, el que comparteixes, ha de ser posat en l'ona de l'Esperit per veure quin camí ens assenyalava i fer consens amb tot allò que ens hem dit i compartit. Cal aprendre la cultura del consens.

- Parlar entre nosaltres, parlar amb Déu des del silenci interior. No confondre el parlar amb la xerrameca estèril i buida. Com Jesús davant Pilat, que malgrat el seu silenci, respon amb valentia, llibertat, veritat i caritat. A vegades podem sentir la por a parlar quan convé dir una paraula transparent i coherent. ¿Com em comunico amb l'altre? ¿Com és el meu diàleg?
- Sentir-se corresponsable en la missió. La sinodalitat està al servei de la missió. Tots estem cridats a participar i embrutar-nos les mans pel Regne de Déu. Ningú s'ha de sentir exdòs de la missió. Tots hi podem aportar el nostre petit granet de sorra. Però cal que la nostra participació sigui feta amb una actitud de servei humil.

Ben segur que trobarem altres pistes que ens ajudaran a viure la sinodalitat. Aquestes em semblen importants.

AUTOR

LLUÍS AGUSTÍ I PARROT

lagusti@iscreb.org

FORMACIÓ

- Llicenciat en Teologia Pastoral Catequètica a l'UPS (Roma).
- Diplomant en Magisteri.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professor d'Eclesiologia a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB).
- Professor de Recursos Bíblics a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB).
- Professor del CEVRE-URC.
- Responsable del CEVRE de la URC.
- Forma part del consell de redacció del butlletí de l'ISCREB.

LA DIMENSIÓ ESPIRITUAL DE LA SINODALITAT

"Perquè previ al «caminar junts» hi ha «el fet d'escoltar-se» *junts* per discernir el que convé i la direcció en la qual s'ha de caminar."

COM VIURE LA SINODALITAT

L'Esperit Sant genera comunió i comunicació. El primer efecte de la Pentecosta, a més de joia i valentia, és que els diversos s'entenien en les seves pròpies llengües, gràcies a la presència de l'Amor (Ac 2).

Per tant, un signe clar de la presència de l'Esperit Sant és l'obertura al diàleg i a la comunicació. I això demana humilitat, respecte, capacitat d'escolta... Relativitzar les pròpies conviccions sense intentar imposar-les... Quin record tan bonic d'aquelles reunions de comunitat on expressàvem les opinions amb modèstia, escoltant amb atenció les opinions dels altres, sense pressions perquè s'acceptés el meu punt de vista..., fins que, a poc a poc, anava surant el consens fruit de la cessió per part de cadascú. Era una gran escola per aprendre a parlar i a escoltar, tot cercant la voluntat de Déu.

Perquè previ al "caminar junts" hi ha "el fet d'escoltar-se junts" per discernir el que convé i la direcció en la qual s'ha de caminar.

Ja que l'Esperit Sant pot parlar en l'oració, en una revelació personal, però, normalment, parla a través dels altres o dels signes dels temps.

Per això, cal escoltar tothom, perquè Déu, a vegades, parla pel més jove, com deia sant Benet. I cal escoltar la realitat, allò que ens està dient Déu amb el que succeeix.

"Que bonic seria que les esglésies diocesanes ens trobéssim amb periodicitat per celebrar la fe comuna i compartir inquietuds i punts de vista sobre qüestions d'interès."

L'Església té una gran tradició sinodal des dels inicis, començant pel concili de Jerusalem (Ac 15) fins al concili Vaticà II, pot convocar sínodes diocesans i posseeix en la vida religiosa una tradició capitular antiquíssima, on els germans o germanes es reuneixen cada tres o quatre anys per debatre i dialogar sobre els temes que els afecten i escollir nous responsables.

Que bonic seria que les esglésies diocesanes ens trobéssim amb periodicitat per celebrar la fe comuna i compartir inquietuds i punts de vista sobre qüestions d'interès! Generaria un mutu coneixement que facilitaria molt la comunió i la col·laboració, a més de ser un signe visible de presència fraterna enmig del nostre món.

El Senyor Jesús va venir a aplegar les ovelles disperses de poble d'Israel i va escollir dotze apòstols com a signe de l'aplec de les dotze tribus d'Israel. I els va escollir ben diversos i fins i tot enfrontats ideològicament, perquè fossin una paràbola de reconciliació amb Jesús al mig. Aquest és un bon model per a l'Església: persones i grups molt diferents i fins i tot divergents, que poden conviure i estimar-se perquè hi ha Jesús enmig d'ells. Quan Jesús i el seu Esperit estan presents, regna el desig de diàleg i la mútua comprensió i comunicació.

AUTOR

JOSEP MANUEL VALLEJO

jvallejo@caputxins.cat

FORMACIÓ

- Arquitectura a Barcelona.
- Llicenciat en estudis eclesiàstics per la Facultat de teologia de Catalunya.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- S'ha dedicat, sobretot, a la divulgació bíblica i al cultiu de l'espiritualitat.
- Professor convidat de l'ISCREB.
- Director de la revista Catalunya Franciscana.

L'ESPERIT I LA SINODALITAT

"Si no hi és l'Esperit, no hi haurà Sínode... Perquè tenim necessitat de l'Esperit, de l'alè sempre nou de Déu, que allibera de tot tancament, revifa el que és mort."

COM VIURE LA SINODALITAT

En el procés sinodal al que el papa Francesc ha convocat l'Església, la celebració de la Pentecosta pren un relleu ben especial. Com posà en evidència el mateix Papa en la reflexió que va fer prèvia a l'obertura oficial dels treballs del sínode: "el Sínode és un moment eclesial, i el protagonista del Sínode és l'Esperit Sant. Si no hi és l'Esperit, no hi haurà Sínode... Perquè tenim necessitat de l'Esperit, de l'alè sempre nou de Déu, que allibera de tot tancament, revifa el que és mort, desfà les cadenes i difon l'alegria". En la mateixa línia, el document de la Comissió Teològica Internacional sobre la sinodalitat afirma que "L'acció de l'Esperit en la comunió del Cos de Crist i en el camí missioner del Poble de Déu és el principi de la sinodalitat" (n. 46).

L'Esperit, en efecte, és el que està darrere dels diversos aspectes que es posen en joc en una Església sinodal. En primer lloc, la seva unció en el baptisme i la confirmació ens confereix a tots els cristians la mateixa dignitat de fills i filles de Déu, que ens permet invocar-lo com Jesús: "Abbà, Pare!" i que és la base de la nostra fraternitat: "només teniu un Pare i

un guia, i tots vosaltres sou germans". Ens permet, doncs, "caminar junts", sense que ningú es consideri superior als altres. En tot cas, si algú vol ser el primer, o ha estat situat en un lloc d'autoritat "s'ha de fer servidor de tots" (Mc 9,35).

D'altra banda el mateix Esperit és el qui suscita els diversos dons, ministeris i carismes que edifiquen i renoven contínuament l'Església i fa que es posin al servei de tot el Cos i de la vida del món. És el gran creador de la comunió en la diversitat.

"No es tracta només d'aplicar lleis i o de decidir per votació i menys per submissió: es tracta d'esbrinar el que l'Esperit ens demana en aquests moments, escoltant-nos i escoltant el món."

Finalment la tradició atribueix també a l'Esperit el sensus fidei, que atorga a cada batejat la sensibilitat per captar el que sintonitza amb l'evangeli i el que n'és contrari. És la base del discerniment en l'Església per tal que es mantingui fidel a Jesucrist enfront de les novetats i reptes de la història, el que ens permet llegir els "signes dels temps i dels llocs". El discerniment és un dels pilars de la sinodalitat a tots nivells. No es tracta només d'aplicar lleis i o de decidir per votació i menys per submissió: es tracta d'esbrinar el que l'Esperit ens demana en aquests moments, escoltant-nos i escoltant el món.

En aquesta Pentecosta, doncs, invoquem amb força l'Esperit perquè el Sínode sigui realment un "alè fresc" per a l'Església. Ho podem fer amb la pregària del papa Francesc: "Vine, Esperit Sant. Tu que suscites llengües noves i poses als llavis paraules de vida, allibera'ns de convertir-nos en una Església de museu, formosa però muda, amb molt de passat i poc futur. Vine enmig nostre, perquè en l'experiència sinodal no ens deixem aclaparar pel desencant, no diluïm la profecia, no acabem per reduir-ho tot a discussions estèrils. Vine, Esperit d'amor, disposa els nostres cors a l'escolta. Vine, Esperit de santedat, renova el sant Poble de Déu. Vine, Esperit creador, renova la faç de la terra".

AUTOR

MÀXIM MUÑOZ DURAN

maximmu@gmail.com

FORMACIÓ

- Doctor en Teologia per la universitat Gregoriana de Roma.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professor extraordinari de teologia sistemàtica a la Facultat de Teologia de Catalunya, on ha estat cap del departament de sistemàtica (2001-2005) i membre del consell permanent (2002-2005). Ha impartit classes de cristologia i mariologia. Actualment imparteix Teologia fonamental.
- Professor de l'Institut de Teologia Fonamental, de l'ISCREB i del CEVRE.

PUBLICACIONS

- L'esperança cristiana enfront de la finitud i la mort. Qüestions de vida cristiana 269 (2021) 110-123.
- "El Déu encarnat, paradigma d'espiritualitat cristiana", Qüestions de Vida Cristiana 219 (2005) 31-42.
- La teología y el teólogo entre el Vaticano I y el Vaticano II. Quaderns de l'Institut de Teologia Fonamental. Barcelona, 1995.
- Yves-M. Congar: su concepción de teología y de teólogo. Facultat de teologia de Catalunya y Ed. Herder ("Col·lecció sant Pacià, XLIX). Barcelona, 1994.

SINODALITAT I ESGLÉSIA UNIVERSAL

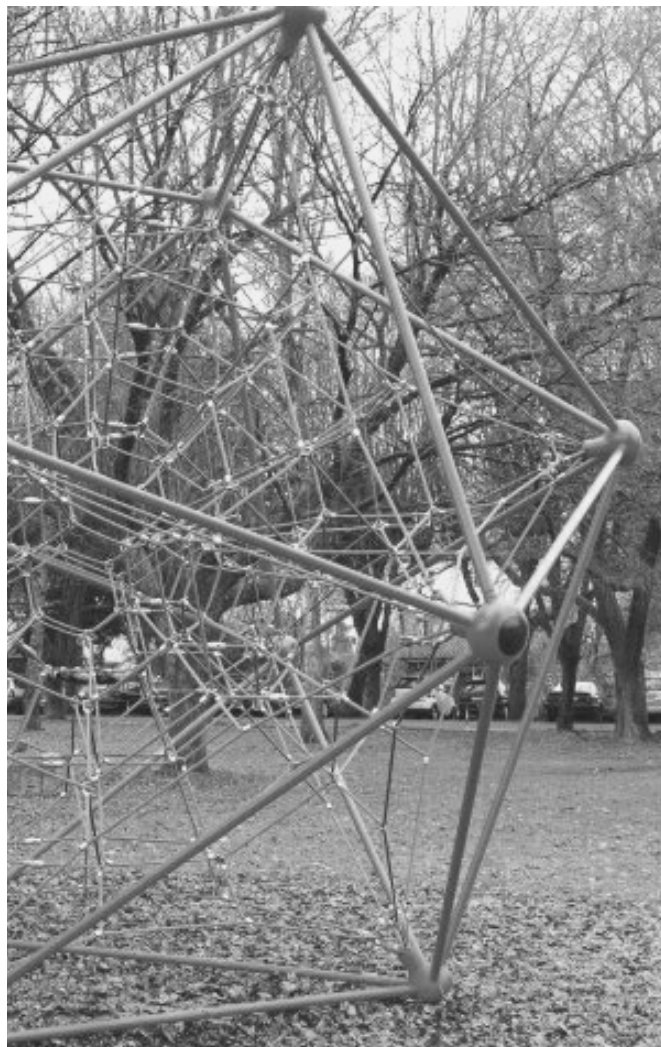
"Un missatge bàsic i fecund fou descriure l'Església com a «Poble de Déu», com el conjunt de seguidors de Crist, amb diversitat de dons, carismes, ministeris i responsabilitats."

REPTES DE LA SINODALITAT

Ara fa 60 anys que l'Església catòlica romana va celebrar un Concili que, a parer meu, va tenir tres grans efectes. En primer lloc, una renovació profunda basada en un anar a les arrels bíbliques, que són la nostra base i punt de referència. En segon lloc, un aggiornamento, un posar-se al dia, un fugir d'una subcultura eclesial que es mira el melic i es tanca en un castell a fi de defensar-se. I finalment, re-equilibrar, posar en el seu lloc, elements, costums i normatives que a través dels segles s'havien anat descentrant i distorsionant.

Un missatge bàsic i fecund fou descriure l'Església com a "Poble de Déu", com el conjunt de seguidors de Crist, amb diversitat de dons, carismes, ministeris i responsabilitats. Tot batejat és membre de ple dret del Poble de Déu, és un ungit/consagrat, té una dignitat i una pertinença bàsica comuna que agermana tots els cristians.

L'eclesiologia d'abans del Concili acostumava a representar l'Església com una piràmide, on a la base hi ha els laics i laiques, i per sobre d'ells els diversos graus ministerials de preveres, bisbes i a dalt de tot el Papa de Roma.

"La preparació que el Papa demana a tots els catòlics consisteix a detectar on fa més falta i quins mitjans es creen per fer-ho possible."

El document sobre l'Església va invertir la piràmide: primer hi ha els cristians batejats, l Poble de Déu; els diversos ministeris estan per servir a tots, no per a dominar. El papa Francesc fa servir una altra figura geomètrica, la del poliedre, on hi som tots en comunió dins de la diversitat de carismes, dons i ministeris.

D'aquesta manera d'entendre l'Església se'n deriva que ella és constitutivament "sinodal". En grec "sin odos" vol dir "caminar junts", "fer camí plegats", compartint i discernint junts, amb corresponsabilitat.

Tot això queda en pura teoria o bons desitjos si no existeixen o es creen maneres concretes, instruments que ho afavoreixin. La preparació que el Papa demana a tots els catòlics consisteix a detectar on fa més falta i quins mitjans es creen per fer-ho possible.

AUTOR

ANTONI MATABOSCH I SOLER

amatabosch@iscreb.org

FORMACIÓ

- Doctor en Teologia.
- Diplomant en Teologia Espiritual i en Teologia Ecumènica.
- Llicenciat en Ciències de la Informació i Història Contemporània.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- President Honorari de la Fundació Joan Maragall.
- Director de l'ISCREB (1997-2016).
- Delegat Episcopal d'Economia de Barcelona i membre catòlic del GTER.
- Catedràtic emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Ha estat consultor de la Comissió Nacional d'Ecumenisme.
- Degà-President de la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Delegat Episcopat de Pastoral Universitària i d'Apostolat Seglar.

PUBLICACIONS

- Ha publicat llibres i múltiples articles sobre temes ecumènics i de reflexió teològica i cultural.

SINODALITAT I ECUMENISME

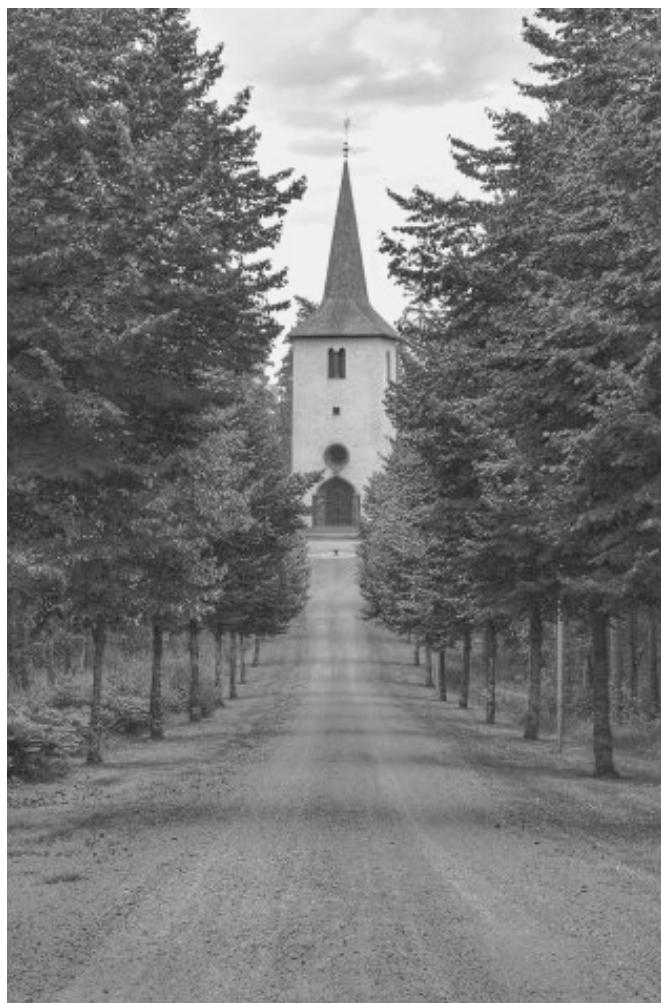
"És un Sínode que interpel·la molt especialment als laics, homes i dones, juntament amb els pastors i el Papa, perquè cadascú puguem expressar com ens sentim en el si de l'església."

REPTES DE LA SINODALITAT

El concepte i la realitat de la sinodalitat té un gran sentit ecumènic. Recordem que prové de hodos (camí) i syn (amb), que vol dir caminar junts. Fa 1900 anys que s'anomena Jesús com el camí i en els Fet dels Apòstols el cristianisme és també el camí i els cristians els qui pertanyen a aquest camí. El Concili de Nicea (325) inicia una modalitat sinodal, reafirmada per Sant Joan Crisòstom (347-404) que ensenyà que Església significa un camí comú i que Església i sínode són sinònims. La paraula sinodalitat és tant antiga com la d'Església.

A Orient, entre les Esglésies Ortodoxes el concepte i la realitat sinodal de corresponsabilitat s'ha mantingut viva, per exemple en el sínode que acompanya als bisbes i patriarques. A Occident, sense negar-ho, ni molt menys, durant el segon mil·lenni s'ha posat molt l'accent en el primat romà, de manera que la conciliaritat s'exercirà sobretot en els Concilis provincials i en els ecumènics. Al llarg dels segles fins avui s'ha anat posant més l'accent en la jerarquia i menys en el laïcat.

Arrel de la Reforma, el protestantisme ha canviat el concepte de ministeri episcopal i ha creat mediacions més participatives, que no coincideixen ben bé amb l'equilibri clàssic entre ministeri ordenat i sacerdocis dels fidels.

"Sembla que totes les Esglésies cristianes ecumèniques estan recuperant i posant al dia la tradicional i secular identificació entre Església i sinodalitat."

El Consell Mundial d'Esglésies (CMI) ha anat recuperant el concepte de conciliaritat, que pràcticament és idèntic al de sinodalitat. Sembla, doncs, que totes les Esglésies cristianes ecumèniques estan recuperant i posant al dia la tradicional i secular identificació entre Església i sinodalitat. És un guany que té i tindrà molt bones conseqüències.

El Secretariat d'Ecumenisme de Barcelona el dia 5 d'abril, va convidar als evangèlics de l'Arxidiòcesis a una trobada, en esperit sinodal (de caminar junts), a fi d'aportar la seva opinió sobre on estàvem en el camí ecumènic i què podíem fer junts per millorar-ho. Va ser un fet inèdit, innovador i profitós, que en sí mateix fa progressar la conciliaritat.

AUTOR

ANTONI MATABOSCH I SOLER

amatabosch@iscreb.org

FORMACIÓ

- Doctor en Teologia.
- Diplomant en Teologia Espiritual i en Teologia Ecumènica.
- Llicenciat en Ciències de la Informació i Història Contemporània.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- President Honorari de la Fundació Joan Maragall.
- Director de l'ISCREB (1997-2016).
- Delegat Episcopal d'Economia de Barcelona i membre catòlic del GTER.
- Catedràtic emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Ha estat consultor de la Comissió Nacional d'Ecumenisme.
- Degà-President de la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Delegat Episcopat de Pastoral Universitària i d'Apostolat Seglar.

PUBLICACIONS

- Ha publicat llibres i múltiples articles sobre temes ecumènics i de reflexió teològica i cultural.

QUINS REPTES SUPOSA LA SINODALITAT PER ALS MOVIMENTS D'ACCIÓ CATÒLICA?

"El gran repte de tot militant d'un moviment d'Acció Catòlica és que *tasti* dos trets clau de la identitat de l'Església del Crist: la *comunió* i la *sinodalitat*."

REPTES DE LA SINODALITAT

El gran repte de tot militant (adult, jove, infant) d'un moviment d'Acció Catòlica, al llarg de tot el procés educatiu i creient i al si del *lligam de comunió* que crea l'Eucaristia celebrada en la comunió apostòlica, consisteix en què *tasti* (visqui en la fe) els dos trets clau de la identitat de l'Església del Crist: la *comunió*, és a dir, ser un de sol en Crist (cf. 1Co 10,16-17), tot i que siguem molts i diferents, i la *sinodalitat*, és a dir, caminar tots junts (el sacerdoti ministerial dels consiliaris ordenats i el sacerdoti comú dels militants) amb Crist i els pobres, tot i la diversitat de ritmes, cap al Regne del Pare, seguint el camí ja traçat (cf. Lc 9,51-19,44; He 12,2). Repte possible perquè l'Acció Catòlica és *l'estructura sinodal quotidiana* de l'Església local, ja que no sols posa en el mateix camí, el de l'Església, el de Crist cap al Pare, el ministeri apostòlic i la vida i l'acció dels i de les *militants*, sinó també la Paraula de Déu rebuda amb la mateixa Paraula de Déu a inculcar en la humanitat present en la diòcesi, procurant que arribi arreu de la complexa i plural realitat diocesana.

I, a més d'aquest gran i fonamental repte, en podem afegir-ne tres més:

- Ser fidels a pròpia identitat i missió, és a dir, ser l'organisme habitual diocesà perquè el sacerdoti baptismal camini juntament amb el sacerdoti ministerial i perquè l'Evangelí arribi arreu de cada diòcesi (àmbit local) i arreu de Catalunya (àmbit interlocal).

"El ministeri apostòlic del bisbe, preveres i diaques ha d'estar sempre present en la vida i acció i en l'organització dels moviments d'Acció Catòlica."

- Fer bé la Revisió de Vida –com a estil i mètode– perquè l'experiència viscuda personalment i col·lectivament en el món i des de la pròpia realitat infantil, juvenil i adulta, es confronti i sigui sacsejada a la llum de la Paraula de Déu, i així transformada segons el disseny de Déu, que sovint entra en contradicció amb la realitat viscuda o constatada. I si es pot fer és perquè es compta amb el do de l'Esperit, que atorga aquella «percepció» (*sensus fidei*) que ajuda a descobrir els *signes dels temps* i a posar-los sota l'Evangeli i en sintonia amb el disseny de Déu. Una «percepció» que també ha de sintonitzar l'ona del *discerniment* del propi bisbe diocesà, que vetlla perquè el que ha estat «percebut» estigui en comunió amb l'Església de Jerusalem (comunió en el temps) i alhora amb l'Església de Roma (comunió en l'espai). Amb i des de la Revisió de Vida, l'Esperit Sant ajuda els moviments d'Acció Catòlica a *corregir, curar, aclarir i adaptar* a institució eclesial,

fins i tot a *suplir-ne* els obllits i errors. I això es pot fer perquè s'està en comunió amb el propi bisbe, ja que l'Evangeli que s'anuncia i inculcra en els distints ambients i perifèries, és l'Evangeli de Jesucrist i no pas una ideologia o una sèrie de valors. Precisament perquè els moviments reben l'Evangeli i no se l'inventen, i perquè l'Evangeli sigui sempre nou i mai rebaixat, el ministeri apostòlic del bisbe, preveres i diaques ha d'estar sempre present en la vida i acció i en l'organització dels moviments d'Acció Catòlica.

- Viure la pròpia existència com una *ofrena* a Déu i als altres (cf. *Rm 12,1*), és a dir, viure eucarísticament. I per això, cal seguir l'itinerari de Jesús, que fidel al desig de Déu Pare, i empès per l'Esperit Sant (cf. *Mc 1,12*), ens va al davant i ens marca el camí, perquè també nosaltres seguim aquest mateix camí i el fem junts i organitzadament, és a dir, sinodalment.

AUTOR

JAUME FONTBONA MISSÉ

jaumefm@gmail.com

FORMACIÓ

- Estudis d'Enginyer Tècnic Tèxtil (especialitat de Filatura i Teixits) per l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona.
- Llicenciat en Teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya.
- Doctor en Teologia per la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma.

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professor ordinari de la Facultat de Teologia de l'Ateneu Universitari de Sant Pacià (AUSP).
- Col·labora com a professor a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB)

LA SINODALITAT A LA COMUNITAT PASTORAL DEL POBLE-SEC

"Dibuixar millor una església comunitària que posa en relleu allò que compartim, la vivència de la fe i la crida a anunciar-la."

REPTES DE LA SINODALITAT

El papa Francesc ha convocat un sínode especial dedicat a la sinodalitat, el "sínode de la sinodalitat". Sembla una paradoxa, aprofundir una qüestió a través, precisament, de l'exercici d'allò que es proposa aprofundir. I, tanmateix, la paradoxa és una excel·lent notícia: hem de prendre'ns més seriosament el sentit propi de la sinodalitat, una expressió que potser ha estat formulada teològicament però no aplicada pastoralment amb suficient embranzida. Potser és l'hora de superar una església estratificada, amb fronteres entre estaments diversos, entre clergues i laics, entre homes i dones, entre religiosos i seglars, per dibuixar millor una església comunitària que posa en relleu allò que compartim, la vivència de la fe i la crida a anunciar-la, per damunt de la condició i funció de cadascú en aquesta església.

No partim de zero, certament, hi ha moltes experiències de sinodalitat al llarg i ample de la història de l'església. Cal saber-les veure i subratllar. Però és veritat que també hi ha la temptació, sempre present, d'establir estament divers amb atribució d'importància i de protagonisme molt diferents.

I potser, segurament, aquest és el motiu pel qual el Papa convoca aquest Sínode: es tracta de revisar seriosament la nostra organització com a comunitat coparticipada, animada per la fe comuna, il·luminada per l'Esperit i cridada a una gran missió evangelitzadora.

Hi ha petjades de sinodalitat llunyanes. D'altres són properes. De fet, la proposta de reorganització de la tasca pastoral a la diocesana de Barcelona n'és una mostra en la seva intencionalitat profunda.

"El més important ha estat organitzar les comissions, serveis i equips parroquials en una mateixa dinàmica, passant del fet de compartir experiències."

Perquè no es tracta només d'una proposta oportuna per afrontar la situació d'una església marcada per la secularització i la manca de preveres, que també ho ha de ser. Es tracta, sobretot, de convertir l'amenaça en ocasió i, així, de replantejar la corresponsabilitat de tots en aquesta església, coordinant, vertebrant i optimitzant esforços i recursos.

També a la Comunitat Pastora del Poble-sec s'ha dut a terme un recorregut de sinodalitat en un exercici de coordinació de les instàncies pastorals i de les persones. Ha estat una dinàmica encetada ja fa uns anys, començada amb la voluntat de col·laboració entre les diverses parròquies del Poble-sec, Santa Madrona, Sant Pere Claver, Sant Salvador d'Horta i la Mare de Déu de Lourdes, i seguida de la voluntat d'anar més enllà, forjant una agrupació de parròquies a través d'un any de maduració compartida amb una assemblea que es va dur a terme al llarg de l'any 2014. Ja més recentment, aquesta agrupació ha estat reconeguda per l'Arquebisbat de Barcelona com a Comunitat Pastoral amb el nomenament dels capellans com a rectors in solidum de les quatre parròquies i moderats per un d'ells, Mn. Joan Cabot.

Certament, hi havia un rerefons que facilitava la tasca: l'homogeneïtat del barri del Poble-sec en la seva organització territorial tan marcada per l'Avinguda del Paral·lel, que en dibuixa la frontera amb l'Eixample i la Ciutat Vella, i la muntanya de Montjuïc que en fa d'abric a la seva esquena. Però aquesta situació geogràfica favorable no hauria estat efectiva sense la convicció i l'esforç de tots els qui han col·laborat a teixir les trames de complicitat i de missió compartida, construïnt de fet una nova entitat en forma de Comunitat Pastoral que supera i també inclou les parròquies ja existents, sempre estimades pels seus feligresos.

Així, la tasca no ha estat només de visió i convicció per part de preveres, ni de decisió administrativa en forma de nomenaments. El més important ha estat organitzar les comissions, serveis i equips parroquials en una mateixa dinàmica, passant del fet de compartir experiències o del fet de col·laborar puntualment en algunes actuacions, a generar una única estructura d'acció pastoral per a tota la comunitat, amb les seves quatre parròquies.

I és evident que en això hi han tingut un paper protagonista els laics que han anat fent seu el projecte i l'han anat bastint des de les diverses instàncies operatives amb veritable voluntat de treball conjunt a la litúrgia, a la catequesi, a la formació, a l'acció caritativa i també a l'acció al barri, als serveis de preparació al baptisme o al matrimoni, a l'atenció als malalts i també al servei d'atenció administrativa al despatx de la Comunitat pastoral, així com als equips de cadascuna de les quatre parròquies. És clar que no tot està fet, que cal seguir, consolidar, albirar noves accions a promoure, però el camí recorregut ha estat eficaç i gratificant, m'atreveixo a dir que per a tothom. I continuarem endavant, ben segur, amb l'empenta del Sínode de la sinodalitat.

AUTOR

ANTONI NELLO I FIGA

antoninf1950@gmail.com

FORMACIÓ

- Doctor en Teologia moral per la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma (1994)

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professor de teologia moral a la Facultat de Teologia de Catalunya
- Professor a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona
- Professor jubilat d'Antropologia i Ètica de la Facultat de Ciències de la salut Blanquerna de la Universitat Ramon Llull.
- Docent jubilat d'Ètica professional a la Facultat de Psicologia i Ciències de l'educació i de l'esport Blanquerna de la Universitat Ramon Llull.

PUBLICACIONS

- Teorema de la opció fundamental (PUG, Roma 1995)

L'IMPORTANT ÉS PARTICIPAR

"És un Sínode que interpel·la molt especialment als laics, homes i dones, juntament amb els pastors i el Papa, perquè cadascú puguem expressar com ens sentim en el si de l'església."

REPTES DE LA SINODALITAT

La novetat del Sínode "Per a una església sinodal: comunió, participació i missió" és que es convoca tota l'església a participar-hi, homes i dones de tota condició i responsabilitat. Tal com diu el document de convocatòria:

*El Papa Francesc convida tota l'església a interrogar-se sobre un tema decisiu per a la seva vida i la seva missió: "Precisament el camí de la sinodalitat és el camí que Déu espera de l'església en el tercer mil·lenni". Aquest itinerari que se situa en la línia del fet de posar-se al dia de l'Església proposada pel Concili Vaticà II és un do i una tasca: caminant junts i reflexionant junts sobre el camí recorregut, l'església podrà aprendre, a partir del qual anirà experimentant, quins són els processos que l'ajudaran a viure la **COMUNIÓ**, a realitzar la **PARTICIPACIÓ**, i a obrir-se a la **MISSIÓ**. El nostre caminar junts és el millor que es fa i manifesta la naturalesa de l'església com a Poble de Déu pelegrí i missioner.*

Amb aquest propòsit el Sínode tindrà 3 etapes per garantir la participació de tothom.

Val a dir que és un Sínode que interpel·la molt especialment als laics, homes i dones, juntament amb els pastors i el Papa, perquè cadascú puguem expressar com ens sentim en el si de l'església i com ens agradaria sentir-nos-hi. En aquest sentit, en el document preparatori es recorda que: *La finalitat del Sínode no és produir documents, sinó fer que germinin somnis, suscitar profecies i visions i fer florir esperances, estimular la confiança,*

"El Papa Francesc ha convocat tota l'Església a participar en un camí conjunt per descobrir el rostre i la forma d'una església sinodal on cadascú té alguna cosa a aprendre."

embenar ferides, entreteixir relacions, ressuscitar una aurora d'esperança, aprendre uns dels altres i crear un imaginari positiu que il·lumini les ments, encoratgi els cors i doni força a les mans.

església, en una església amb tanta diversitat de coneixements, responsabilitats, capacitats i carismes. Aquest és el repte, i és un repte ineludible si volem seguir Jesús que és "el camí, la veritat i la vida" Jn14,6.

La paraula Sínode ens suggereix la reunió de bisbes per tractar de tota mena de temes eclesials de cara a posar en pràctica accions pastorals conjuntes per encarar els reptes del nostre temps tant dintre de l'església com fora. Ara ens trobem però en una proposta diferent. El Papa Francesc ha convocat tota l'Església a participar en un camí conjunt per descobrir el rostre i la forma d'una església sinodal on cadascú té alguna cosa a aprendre, a l'escolta uns dels altres i amb l'ajuda de l'Esperit Sant.

És un repte difícil el que el Papa Francesc ens proposa, però arrelats a l'Esperit tot és possible. Cal tenir fe i esperança en el fet que som persones capaces d'anunciar veritablement l'evangeli de Jesús, així i tot l'esperança no és fer-se il·lusions, sinó apostar esforçadament pel bé i creure fermament en l'ajuda de Déu en el nostre camí. En temps d'incerteses l'Esperança ha de passar davant perquè com diu Ch.Peguy, en el llibre "El pòrtic del misteri de la segon virtut", l'esperança és la més petita de les tres virtuts teològals tanmateix és la que estira les altres dues.

Aquesta proposta del Papa Francesc lliga fermament amb el significat de la paraula Sínode que vol dir "caminar junts". Per tant, reflexionar sobre la sinodalitat és pensar sobre com podem caminar juntes totes les persones que ens sentim

La sinodalitat, tal com ens mostren els documents de preparació del Sínode que fan un repàs de la història, està en la naturalesa de l'església, però al llarg dels segles s'ha entès i practicat de diferents maneres.

"Per aprendre a caminar junts cal corresponsabilitat i entrenament. Tenir en compte com és cadascú i quines capacitats i necessitats tenim, per tant, l'escolta és fonamental."

En els temps que ens toca viure hem de redescobrir l'església sinodal. Que cap persona se senti exclosa d'aquest procés de reflexió. El mateix Papa Francesc ens diu que no ens faci por de no saber expressar el què convé, l'important és participar, per això en els objectius del Sínode s'insisteix en: "estimular la confiança, embenar ferides, entretenir relacions" entre altres coses.

Per aprendre a caminar junts cal corresponsabilitat i entrenament. Tenir en compte com és cadascú i quines capacitats i necessitats tenim, per tant, l'escolta és fonamental. Cal també l'ajuda mútua, tot i que moltes vegades no som capaces de demanar ajuda, el que sí que necessitem i acceptem sempre és el suport, doncs, cal donar-nos suport uns als altres, reconèixer-nos amb la mateixa dignitat de batejats.

Per seguir el camí que Jesús ens va marcar cal aprofundir en el sentit dels evangelis. Conèixer les escriptures ens ajuda a discernir la nostra participació i el compromís que ens demana. Convido a tothom que vol arribar a l'evangeli i comprendre'l que cerqui grups de lectura bíblica per aprofundir en el missatge de la Bona Nova i que sigui aliment per a les seves vides.

I, crec que moltes persones que hem tingut el goig d'estudiar bíblia i teologia, sobretot laiques, estem disposades a acompanyar tothom qui vulgui aprofundir la seva fe, en col·laboració amb preveres, bisbes, religiosos i religioses. Tant de bo l'església ens demani aquest servei i estem disposades a fer-lo.

AUTORA

NÚRIA CARULLA MUSONS

ncarulla@iscreb.org

FORMACIÓ

- Llicenciada en Teologia especialitat Moral per la Facultat de Teologia de Catalunya

ACTIVITAT DOCENT I PROFESSIONAL

- Professora de Moral Fonamental a l'ISCREB
- Acompanya grups de lectura bíblica i de reflexió
- És membre actiu de Justícia i Pau fent de voluntària de la secció de Nord-Sud, participa en actes de solidaritat amb els països del Tercer Món. Ha viatjat per Mèxic, Guatemala, El Salvador, Nicaragua i Brasil en viatges de supervisió de projectes i de convivència amb les comunitats eclesials de Base d'Amèrica Llatina.

Església Arxidiocesana
de Barcelona

[is]creb

Institut Superior de Ciències
Religioses de Barcelona

INSTITUT SUPERIOR DE CIÈNCIES RELIGIOSES DE BARCELONA
CARRER DIPUTACIÓ 231 - 08007 BARCELONA
(+34) 93 454 19 63 | SECRETARIA@ISCREB.ORG